

Jari Aarnio
Vepe Hänninen

WSOY

Jari Aarnio
Vepe Hänninen

MYRKKY

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

© JARI AARNIO, VEPE HÄNNINEN JA WSOY 2017

ISBN 978-951-0-42198-7

PAINETTU EU:SSA

SISÄLLYS

Taustaa.....	7
LUKU 1. Vanhat kaunat	13
LUKU 2. Tapahtumat nytkähtävät liikkeelle.....	19
LUKU 3. Mitä suuri yleisö ei tiedä tietolähdetoiminnasta.....	29
LUKU 4. Tynnyrijutun kuplintaa.....	77
LUKU 5. Tutkinnan käynnistäminen.....	101
LUKU 6. Todelliset tekijät?.....	135
LUKU 7. Sievälän tietolähteenä toimimisen kova hinta	145
LUKU 8. Suoran toiminnan alku.....	153
LUKU 9. Kuulustelumethodit	169
LUKU 10. Aarnion tutkintavankeus ja kuulustelut	177
LUKU 11. Huumepoliisi Mikael Runebergin kuulustelut.....	187
LUKU 12. Huumepoliisi Kari Kaupin kuulustelut.....	193
LUKU 13. UB:n rikollispomo Keijo Vilhusen kuulustelut	201
LUKU 14. »Malmin naisen» Mari Romanon kuulustelut.....	217
LUKU 15. Trevocin toimitusjohtajan kuulustelut	235
LUKU 16. Raine Sievälän kuulustelut.....	239
LUKU 17. Syyttäjän näyttö.....	243
LUKU 18. Liikemies Tammisen tapaus	271
LUKU 19. Kukkapengerrysrahat.....	283
LUKU 20. Oikeudenmukainen oikeudenkäynti?	303
LUKU 21. Media.....	321
LUKU 22. Aarnion luokaton huumekartelli	331
LUKU 23. Aarnion hovi?	337
Liite:	343

TAUSTAA

Nousujohteinen ura

Helsingissä syntynyt Jari Aarnio (5.9.1957), aloitti poliisina Helsingin poliisilaitoksessa 1. toukokuuta 1979. Huumeepoliisiin hänet valittiin maaliskuussa 1981. Aarnion esimiehenä ja huumeepoliisin johtajana toimi tuolloin legendaarinen Torsti Koskinen. Hänen jälkeensä huumeepoliisia johti Paavo Selin 1994–1999. Aarnio toimi huumeepoliisin johtajana 1999–2013 pois lukien kuuden kuukauden aikaa, jolloin Aarnio oli virkavapaalla toisissa tehtävissä.

Aarnio valittiin vuoden poliisiksi 1987. Hänet palkittiin Joensuun yliopistossa 1990 yhteiskunnallisesti merkittävän nuoren henkilön TOYP-palkinnolla. Aarniolle myönnettiin poliisin ansioristi vuonna 1994. Aarnio on saanut myös Suomen Valkoisen ruusun ritarikunnan ansioristin ja Suomen Leijonan ritarimerkin.

Aarnio on suorittanut poliisin kokelas- ja miehistökurssin Tampereella, alipäällystö- ja päällystökurssin Espoon Otaniemen poliisiopistossa. Päällystövirassa Aarnio on toiminut Helsingin huumeepoliisissa vuodesta 1992 lähtien.

Aarnio on osallistunut satojen poliisien kouluttamiseen huumerikosten tutkintaan Espoon poliisiopistossa ja Tampereen poliisiammattikorkeakoululla. Hän on luennoinut vuosia Helsingin oikeuslääketieteen laitoksella mm. lääkäreiksi valmistuville ja pitänyt luentoja Helsingin yliopistolla. Hän on ollut valitsemassa ensimmäisiä valeosto- ja peite-toimintaan koulutettavia poliiseja ja osallistunut heidän kouluttamiseensa.

Aarniolla oli keskeinen rooli puhelinkuuntelun saamisessa Suomen poliisille törkeiden rikosten tutkintaan 1990-luvulla.

Tuomiot

Jari Aarnio tuomittiin 10 vuoden vankeuteen kuudesta törkeästä huumausainerikoksesta. Käräjäoikeus antoi ns. tynnyriasiassa ratkaisunsa 29. joulukuuta 2016. Tuomio annettiin myös useista virkarikoksista, jotka lähes kaikki kytkeytyivät tavalla tai toisella epäilyihin huumerikoksiin. Huumepoliisi Mikael Runeberg sai 3 vuoden ja 6 kuukauden tuomion eriateisista virkarikoksista.

Poliisien lisäksi Aarnio-jutussa tuomittiin kolme muuta henkilöä, joiden väitettiin osallistuneen Aarnion kanssa joko hasiksen maahantuontiin tai levitykseen. Keijo Vilhuselle luettiin 10 vuoden, Seija Kortekallio-Lammelle 7 vuoden ja Mari Romanolle 3 vuoden ja 2 kuukauden vankeustuomiot. Heistä Vilhunen ja Romano toimivat Helsingin huumepoliisin tietolähteinä.

Tätä kirjaa tehdessä Aarnio istuu Vantaan vankilassa tutkintavankeudessa. Hänellä ei ole lainvoimaista tuomiota ns. tynnyrijutussa eikä siihen liittyvistä muista rikoksista.

Aarnio kiistää koskaan tuoneensa tai levittäneensä grammaakaan hasista Suomeen ja sanoo, että kyse on ollut huumepoliisin työstä rikosten selvittämiseksi ja toiminnasta tietolähteiden kanssa.

Hovioikeus antaa ratkaisunsa aikaisintaan vuoden 2018 lopulla.

Helsingin hovioikeus tuomitsi syksyllä 2016 Aarnion kolmen vuoden vankeusrangaistukseen poliisin seurantalaitteiden hankintojen laillisuudesta ja Aarnion osallisuudesta laitteita valmistavaan Trevoc-yhtiöön. Tämän rangaistuksen Aarnio ehti jo käytännössä suorittaa syksyyn 2015 mennessä, jolloin hänet vapautettiin tutkintavankeudesta.

Seurantalaitteyhtiötä käsitellään tässä teoksessa vain siltä osin, kuin sen esiin nostaminen on välttämätöntä ns. Aarniovyhyden kokonaisuuden ymmärtämisen kannalta.

Käytetyn tiedon alkuperä

Tässä teoksessa oleva tieto perustuu pääosin Aarnio-jutun esitutkimateriaaliin, käräjä- ja hovioikeuden tuomioihin, käräjä- ja hovioikeudessa lausuttuun ja tätä kirjaa varten tehtyihin henkilöhaastatteluihin sekä median julkaisemiin tietoihin. Esimerkiksi kuulusteltavien kertomukset esitutkimata-
viranomaisten toimista on käsitelty oikeuden istunnoissa. Tässä teoksessa he avaavat yksityiskohtaisemmin tapahtumia siitä, miten kuulustelukertomukset ovat alun perin syntyneet.

Keskusrikospoliisi

Kun teoksessa käytetään nimitystä krp, sillä tarkoitetaan vain ja ainoastaan Aarnio-tutkinnassa mukana olleita henkilöitä ja sen esimiestasoa aina viraston päällikköä myöten. Mikään esitetty arviointi ei koske krp:n muita alueyksiköitä. Näiden yksiköiden ja Helsingin huume poliisin välillä ei ole ollut tässä kirjassa esitetyn kaltaisia ongelmia.

Henkilöluettelo

Monimutkainen vyyhti on monen vaikuttimen summa ja monen henkilön ja intressiryhmän toiminnan seurausta. Kirjassa selvitettyihin tapahtumiin on osallistunut suuri joukko ihmisiä, jotka edustavat eri laitoksia ja virastoja. Tapahtumien seuraamisen helpottamiseksi teoksen loppuun on sijoitettu henkilöluettelo ja selvitys käytetyistä lyhenteistä.

Myrkky

Tämän kirjan nimi on johdettu siitä, että 1970- ja 1980-luvuilla huume poliiseja alettiin kutsua alamaailman keskuudessa »myrkyiksi».

LUKU 1.

VANHAT KAUNAT

Rikosilmoituksia

Helsingin huumeepoliisin ja keskusrikospoliisin välit ovat olleet riitaisat 1970-luvulta lähtien riippumatta siitä, kuka on ollut huumeepoliisin johtajana. Jari Aarnion edeltäjät Torsti Koskinen ja Paavo Selin saivat aikanaan toistuvasti vastata keskusrikospoliisin Helsingin huumeepoliisin toimintaa koskeviin väitteisiin.

Vuonna 2007 keskusrikospoliisi teki valtakunnansyyttäjänvirastoon ilmoituksen, jossa Helsingin huumeepoliisin väitettiin toimineen lainvastaisesti huumerikosten torjunnassa. Väitteet kohdistuivat tietolähdetoimintaan. Huumeepoliisista olivat tällöin epäiltyinä huumeepoliisin johtaja Aarnion lisäksi kaiken kaikkiaan toistakymmentä huumeepoliisia. Poliisirikostutkinta järjestettiin tuolloin asianmukaisesti siten, että keskusrikospoliisin tutkijoita ei ollut mukana huumeepoliisia koskevien rikosepäilyjen tutkinnassa. Juttua tutkittiin yli kaksi vuotta ja käräjiä käytiin. Syyttäjänä toimi tällöin Vantaan kihlakunnansyyttäjä Jukka Haavisto. Eri oikeusasteiden jälkeen vuonna 2010 päätös oli, että kaikki Helsingin huumeepoliisit jätettiin rangaistukseen tuomitsematta. Vajaan kahden vuoden kuluttua keskusrikospoliisi käynnisti kiistan uudelleen. Vuodenvaihteesta 2012 alettiin tutkia ns. tynnyrijuttua. Sitä varten oli keskusrikospoliisin pääosaston huumeriikistä ja Helsingin huumeepoliisista muodostettu yhteinen tutkintaryhmä nimeltään Duo. Tutkintaryhmä koottiin päällikkötason sanelusta ja se ajautui välittömästi erimielisyyksiin, joiden aiheena oli tietolähdetoiminta. Keskusrikospoliisin esittämiä väitteitä huumeepoliisin toiminnasta selvitettiin kokouksissa sekä Helsingin poliisikomentaja Riikosen että Poliisihallituksen poliisijoh-

taja Robin Lardotin johdolla. Tämä yhteinen tutkintaryhmä Duo lopetettiin Lardotin päätöksellä joulukuussa 2012 ainakin näennäisessä yhteisymmärryksessä. Todettiin, että kaksi eri poliisin operaatiota oli törmännyt toisiinsa.

Poikkeuksellinen tutkinta

Yhteisoperaation päätöskokouksesta ei ollut ehtinyt kulua kuin muutama viikko, kun peli käynnistyi uudelleen. Prostituoitu »Saara» tapasi sisäministeriön oikeusyksikön neuvottelevan virkamiehen Minna Ketolan kahvin merkeissä Itäkeskuksen kauppakeskuksessa. »Saaran» huimat tarinat Aarniosta, korkea-arvoisista poliiseista ja ministeristä tekivät vaikutuksen Ketolaan ja sen jälkeen hänen esimieheensä lainsäädäntöjohtaja Marko Viitaseen. Nämä aiemmin vuosia keskusrikospoliisissa toimineet entiset poliisit, silloiset sisäministeriön virkamiehet, alkoivat selvittää asiaa poikkeuksellisella tavalla. He eivät olleet tehtävissään esitutkintaviranomaisia, mutta pitkän poliisikokemuksensa vuoksi heillä oli tieto siitä, miten poliisirikosepäilyssä tulisi asianmukaisesti toimia. Poikkeuksellisille toimilleen he saivat selustatuen sisäministeriön kansliapäällikkö Päivi Nergiltä.

Aarniota koskeva poliisirikostutkinta aloitettiin erikoisesti: Kansliapäällikön tietien sisäministeriö, keskusrikospoliisi ja valtakunnansyyttäjänvirasto ohittivat yhteistuumin poliisiylijohtaja Paateron ja Helsingin poliisikomentaja Riikosen. Sisäministeriön oikeusyksikössä tehtiin prostituoitu »Saaran» tarinoiden perusteella esitutkintaviranomaiselle kuuluvia esitutkintatoimenpiteiden luonteisia toimia (Saaran useat epäviralliset kuulustelut, todisteiden vastaanottoa ym.) vajaan neljän kuukauden ajan ennen kuin asiasta ilmoitettiin virallisesti muistion muodossa valtakunnansyyttäjänvirastoon. Näin ei kuulu toimia, kun poliisia epäillään rikoksesta.

Näyttää siltä, että keskusrikospoliisilla oli suuri halu päästä itse tutkimaan huume poliisiin johtajaan kohdistuvaa rikosepäilyä.

Esteellisyys ei näyttänyt olevan ongelma, kun tutkintaryhmä perustettiin krp:n poliiseista ja syyttäjä-tutkinnanjohtajaksi valikoitui edellisen huume poliisia koskeneen virkarikosoikeudenkäynnin hävinnyt syyttäjä Jukka Haavisto. Valinnat näkyivät tutkinnassa. Kuulusteltavien kanssa tehtiin kauppaa ja todisteita esitettiin oikeudelle valikoivasti ja vain syyttäjän tarinaa tukien. Tutkinta- ja oikeusprosessin kulkuun pyrittiin pitkin matkaa vaikuttamaan epäasiallisesti, mikä entisen huume poliisin johtajan Paavo Selinin mielestä esti oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen.

Kolmikantayhteistyö

Jos Aarniota vastaan esitetty näyttö olisi ollut selvää ja kiistatonta, jos huumetta olisi takavarikoitu grammakin, jos olisi napattu puhelu, jossa asiaa järjesteltäisiin, asia olisi nuijittu pöytään ilman vuosikausien prosessia ja kymmeniä tuhansia sivuja käsittävää esitutkimateriaalia. Tutkintaprosessi haluttiin viedä toivottuun lopputulokseen minkään sitä häiritsemättä. Se vaati eräänlaista kolmikantayhteistyötä, joka pohjustettiin keskusrikospoliisiin ja valtakunnansyyttäjänviraston kesken ja johon kytkettiin valtalehden rikostoimittajia pitämään huolta siitä, että »sotapropaganda» leviäsi ja muokkasi yleisön ja myös päättäjien mielet haluttua lopputulosta palvelemaan. Syyttäjien toimia valvoo vain syyttäjä itse, kuten poliisiylijohtaja Mikko Paatero asian ilmaisi. Tämän esitutkinnan prosessivirheistä, laiminlyönneistä ja mahdollisista laittomuuksista valittaminen kilpistyisi järjestelmän valuvikaan.

Tuomitseminen on tahtolaji.

Myrkyssä **Jari Aarnio** kertoo omin sanoin huumeoliisien kovasta työstä, toimintatavoista ja niihin liittyvistä vaaroista. *Myrkky* on myös kertomus Aarnion pitkälle vankilatuomiolle vieneistä tapahtumista, joiden taustalla on huomattavan paljon kulissien takaisia järjestelyjä. Ainutlaatuista, autenttista haastattelumateriaalia sisältävässä kirjassa äänessä ovat asioiden ytimessä eläneet kertojat.

HELSINGIN HUUMEPOLIISIN

ENTINEN JOHTAJA **Paavo Selin:**

»Otetaan irrallisia elementtejä ja kasataan ne kaikki Aarnion päälle. Tässä toteutuu pahin mahdollinen, mitä oikeusvaltiossa voidaan tehdä.»

RIKOLLISPOMO **Keijo Vilhunen:**

»Rikollispiireissä kukaan ei usko Aarnion syyllisyyteen, mutta jotkut nauravat partaansa jossakin...»

Tynnyrijuttu-kokonaisuudessa, jossa ehdottomiin pitkiin vankeusrangaistuksiin on nyt tuomittu kaiken kaikkiaan yksitoista henkilöä, ei ole takavarikoitu grammaakaan tynnyreissä tullutta hasista Suomessa. Yhtään ainutta hasiksen myyntiä ei ole selvitetty niin, että olisi todettu huumeiden olevan peräisin väitetyistä tynnyreistä. Kukaan ei väitä saaneensa tynnyrihasisten myynneistä euroakaan.

www.wsoy.fi

99.1

ISBN 978-951-0-42198-7